

Västerås kommun

Beslut för förskoleklass och grundskola efter tillsyn i Kristiansborgsskolan i Västerås kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Västerås kommun att vid vite av 1 250 000 kronor senast den **1 oktober 2018** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Om Västerås kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömmande av vitet.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Se till att ansvariga på skolan skyndsamt utreder elevers behov av särskilt stöd om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller om det finns särskilda skäl att anta att extra anpassningar inte skulle vara tillräckliga.
- Se till att elever för vilka en utredning visar att de behöver särskilt stöd ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som eleven behöver för att ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

- Se till att samtliga elever tillförsäkras en studiemiljö som präglas av studiero.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västerås kommun att senast den **1 oktober 2018** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. (2 kap. 29 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Skolbiblioteket används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. (2 kap. 36 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Se till att elever i alla årskurser får sina behov av studie- och yrkesvägledning tillgodosedda.
- Se till att skolbiblioteket används i undervisningen för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling.

Bedömning

Skolinspektionen har vid tillsynen av Kristiansborgsskolan konstaterat flera allvarliga brister i verksamheten. Tillsynen visar att det finns brister i arbetet med särskilt stöd. Av utredningen framgår bland annat att skolan inte skyndsamt utrett behov av särskilt stöd för ett flertal elever, vars behov av en sådan utredning varit kända bland personal redan höstterminen 2016, eller borde varit kända genom att eleverna haft betyget F i flera, i några fall ökande antal, ämnen under tre terminer i följd. Elever ges inte heller alltid det särskilda stöd som de konstaterats vara i behov av. Av utredningen framgår även att elever i samtliga årskurser på skolan återkommande upplever att bristande studiero påverkar deras möjlighet att koncentrera sig på skolarbetet. Tillsynen visar vidare att det finns brister i det studie- och yrkesvägledande arbetet på Kristiansborgsskolan och i användningen av skolbiblioteket. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen och rektorn vidtar åtgärder för att komma till rätta med bristerna och garantera eleverna en god utbildning.

Föreläggande vid vite

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i arbetet med att utreda elevers behov av särskilt stöd skyndsamt och i arbetet med att ge särskilt stöd. Skolinspektionens utredning visar bland annat att det finns flera elever i årskurs 7 vars behov av särskilt stöd ännu inte utretts vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsynsbesök våren 2018, trots att det enligt specialpedagoger och lärare fanns behov av en sådan utredning redan hösten 2016. Dessutom finns det flera elever i årskurserna 7 till 9 som haft betyget F i mellan 2 och 11 ämnen tre terminer i sträck sedan höstterminen 2016 utan att behovet av särskilt stöd har utretts. För några av eleverna har antalet F ökat kontinuerligt under denna tid. För en elev i årskurs 8 påbörjades en utredning gällande särskilt stöd i juni 2016 och hade inte avslutats vid tiden för Skolinspektionens tillsynsbesök. Vidare visar tillsynen att det finns elever som inte ges den form eller omfattning av särskilt stöd som de har ansetts ha behov av. Bland annat finns det en elev som konstaterats vara i behov av särskild undervisningsgrupp, men som inte getts sådant särskilt stöd. Bristerna i arbetet med särskilt stöd är särskilt allvarliga med tanke på att kunskapsresultaten vid skolan visar att en hög andel elever har svårigheter att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Vidare framgår att rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt.

I skollagen anges även att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ges möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Elevers behov av särskilt stöd utreds inte skyndsamt

Av Skolinspektionens utredning framgår att det finns flera elever i årskurs 7 för vilka utredningar om behov av särskilt stöd inte färdigställts trots att det fanns behov av en sådan utredning redan hösten 2016. Vid intervju med Skolinspektionen uppger skolans specialpedagoger att det gått långsamt att utreda behov av särskilt stöd för elever i nuvarande årskurs 7 eftersom det har saknats en specialpedagog under en tid läsåret 2016/17, vilket även bekräftas i intervju med lärare. En specialpedagog uppger att ett tiotal elever behövde utredas för behov av särskilt stöd redan när eleverna började i årskurs 6 höstterminen 2016, och att dessa elever saknade utredningar när den nya specialpedagogen började på skolan i mars 2017. Bland dessa finns det, enligt specialpedagogen, fortfarande mellan två och fem elever där arbete pågår och för vilka

utredningar om elevernas behov av särskilt stöd inte färdigställts vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsynsbesök vårterminen 2018. Detta uppges bero på tidsbrist; specialpedagogerna framför att det är svårt för dem att hinna med att utreda vilket särskilt stöd eleverna behöver samt tillgodose alla elevers behov av specialpedagogiskt stöd då specialpedagogerna även behöver vara i skolans "Lärstudio". Specialpedagogerna framhåller i intervju att de aktuella eleverna i årskurs 7 getts stöd, men säger att det borde ha funnits utredningar om behov av och beslut om särskilt stöd för eleverna redan.

Skolinspektionens dokumentgranskning visar vidare att det finns många elever som haft F i betyg i flera ämnen under tre terminer i sträck, i flera fall ett ökande antal F, utan att elevernas eventuella behov av särskilt stöd har utretts. I samband med besöket på Kristiansborgsskolan granskade Skolinspektionens utredare totalt 28 elevakter för elever i årskurserna 7-9. Samtliga elever hade betyget F i mellan 2 och 11 ämnen höstterminen 2016. Alla elever hade fortsatt betyget F i minst två ämnen vårterminen 2017 och för 18 av de 28 eleverna hade antalet F-betyg dessutom ökat vårterminen 2017. För 3 av de 18 eleverna hade antalet F-betyg ökat ytterligare höstterminen 2017. Totalt sett hade 25 av de 28 eleverna som höstterminen 2016 hade betyget F i minst två ämnen även detta höstterminen 2017. Av dokumentstudierna samt de samtal som fördes med skolans specialpedagoger i samband med dessa, framgick bland annat att det för en elev i nuvarande årskurs 8, som haft betyget F i mellan 4 och 10 ämnen tre terminer i sträck, initierats en utredning om behov av särskilt stöd i juni 2016, som vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsyn ännu inte är slutförd eftersom den enligt specialpedagogerna "fastnat hos elevens handledare". Vidare framgick att en av eleverna i nuvarande årskurs 7, för vilken antalet F-betyg ökat kontinuerligt mellan höstterminen 2016 och höstterminen 2017 (från 4 till 7 F-betyg) vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsyn vårterminen 2018 ännu inte utretts för behov av särskilt stöd. Även ytterligare två elever i årskurs 7, samt två elever i årskurs 8 och fem elever i årskurs 9, som haft betyget F i mellan 2 och 11 ämnen tre terminer i sträck (mellan höstterminen 2016 och höstterminen 2017), hade inte utretts för behov av särskilt stöd i samband med Skolinspektionens tillsyn vårterminen 2018. Flera av eleverna ges enligt specialpedagogerna extra anpassningar.

Rektorn känner inte till att elevers behov av särskilt stöd inte alltid utreds skyndsamt. I intervju uppger rektorn att hon inte behöver säkerställa att elevernas behov av särskilt stöd utreds skyndsamt. När Skolinspektionens utredare berättar att det framkommit i utredningen att det finns flera elever i årskurs 7 vilkas utredningar om behov av särskilt stöd inte färdigställts, trots att behov av sådana utredningar identifierats i årskurs 6, uppger rektorn att hon är förvånad och att hon inte kände till det. Rektorn uppger att hon delar specialpedagogernas uppfattning om att de har hög arbetsbelastning, men säger att hon inte förstått att det medfört att elevärenden blivit liggande.

Utredningen visar vidare att många elever på skolan inte når de kunskapskrav som minst ska uppnås. Skolinspektionen har i samband med tillsynen tagit del av kunskapsresultat via Skolverkets nationella databas (SIRIS) som visar att mer av var tredje elev i årskurs 6 respektive årskurs 9 inte nådde de kunskapskrav som minst ska uppnås i alla ämnen läsåret 2016/17. I årskurs 6 understeg den genomsnittliga

betygspoängen 10 i naturorienterande och samhällsorienterande ämnen samt i ämnet teknik läsåret 2016/17, vilket innebär att eleverna i genomsnitt hade ett betyg som var lägre än E.

Elever ges inte alltid det särskilda stöd som de har behov av

Enligt rektorn, specialpedagogerna och lärare finns det elever som inte ges det särskilda stöd som de har behov av. Skolans specialpedagoger uppger i intervju med Skolinspektionen att det finns ungefär tre elever som enligt utredningen om behov av särskilt stöd behöver en annan typ av särskilt stöd, eller särskilt stöd i en annan omfattning än vad skolan kan erbjuda. Specialpedagogerna uppger bland annat att det finns en elev på skolan som står i kö till särskild undervisningsgrupp, vilket anordnas centralt i kommunen. Enligt specialpedagogerna visar utredningen om behov av särskilt stöd att eleven är i behov av särskild undervisningsgrupp och att eleven behöver denna form av stöd hela tiden. Skolan kan dock inte, enligt specialpedagogerna, tillhandahålla denna typ av särskilt stöd eftersom det saknas både personmässiga och lokalmässiga förutsättningar för det. Enligt specialpedagogerna kan det ta upp till ett år innan en elev erbjuds plats i särskild undervisningsgrupp i kommunen, och under tiden kan skolan inte erbjuda elever särskild undervisningsgrupp. Rektorn uppger att skolan inte har möjlighet att möta behovet av särskilt stöd i de fall där elever behöver erbjudas särskild undervisningsgrupp, utan att detta erbjuds centralt i kommunen. Rektorn uppger också att det kan ta mellan ett halvår och ett år innan en elev får plats i särskild undervisningsgrupp. Vidare uppger rektorn att skolan inte heller kan erbjuda elever särskilt stöd i form av elevassistenter om elever visar sig ha sådana behov, eftersom skolan saknar ekonomiska förutsättningar för det. Även lärare uppger att det finns elever som inte alltid ges särskilt stöd i den omfattning som det i elevens åtgärdsprogram framgår att eleven har behov av.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen förenas med vite om förelägandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Verksamheten vid Kristiansborgsskolan uppfyller inte de krav som ställs i författningarna. Västerås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa de konstaterade bristerna.

Skolinspektionen har, som framgått, vid tillsynen av Kristiansborgsskolan kunnat konstatera allvarliga brister i skolans arbete med särskilt stöd – både när det gäller utredningar av behov av särskilt stöd och när det gäller att ge elever det särskilda stöd

som en utredning visar att de är i behov av. Bristerna har vidare förelegat under en längre tid. Skolinspektionen anser att det är högst sannolikt att dessa brister under den tid de fortgått, haft en negativ inverkan på elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen. Om bristerna tillåts fortgå inom detta centrala område är det troligt att de även framöver kan komma att få allvarliga konsekvenser för eleverna. Skolinspektionen ser särskilt allvarligt på detta med tanke på de låga kunskapsresultaten vid skolan.

Skolinspektionen bedömer att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Därför, och då det inte av särskilda skäl kan anses obehövt, ska föreläggandet förenas med vite.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Elever på Kristiansborgsskolan upplever bristande studiero dagligen

Skolinspektionen bedömer att eleverna på Kristiansborgsskolan inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Tillsynen visar att lektionerna i flera klasser i olika årskurser präglas av bristande studiero. Flera åtgärder för att förbättra elevernas studiero har visserligen vidtagits men dessa har inte gett tillräcklig effekt då det framgår av intervjuer med såväl elever som lärare och rektor att det fortsatt råder bristande studiero i flera klasser. Till exempel beskriver elever från åtta av tio klasser i årskurserna 6 och 7 att de dagligen upplever att det är så pass stökigt på lektioner att de inte kan koncentrera sig, ibland så ofta som varannan eller varenda lektion. Även flera elever i årskurserna 8 och 9 upplever återkommande bristande studiero. Av utredningen framkommer vidare att elever upplevt problem med bristande studiero på skolan redan vårterminen 2017, då det bland de elever i årskurs 9 som besvarade Skolinspektionens enkät var 4 av 10 elever som gav uttryck för att det rådde bristande studiero och cirka 1 av 4 elever som gav uttryck för att lärarna inte såg till att det rådde studiero. Mot bakgrund av vad som framkommit i utredningen kring studieron bedömer Skolinspektionen att Kristiansborgsskolans arbete för att skapa studiero för alla elever skyndsamt måste förändras eller intensifieras för att se till att alla elever får den skolmiljö de har rätt till. Detta inte minst med tanke på att det på skolan finns en stor andel av eleverna har svårigheter att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Av Skolinspektionens intervjuer med elevrepresentanter från 18 av 20 klasser i samtliga årskurser framgår att elever dagligen eller återkommande upplever bristande studiero på lektionerna och att de upplever att olika störningsmoment i undervisningen påverkar deras möjlighet att koncentrera sig på skolarbetet. Elever från fyra av skolans sex årskurs 6-klasser uppger i intervju att de varannan eller nästan varenda lektion upplever att det är så pass stökigt att de inte kan koncentrera sig på skolarbetet. I årskurs 7 beskriver elever från samtliga årskurs 7-klasser att de dagligen upplever att det är så pass stökigt på lektioner att de inte kan koncentrera sig. En av dessa elever uppger att samtliga lektioner i elevens klass är så pass stökiga att det inte går att koncentrera sig, medan fyra elever beskriver två till tre lektioner per dag som så pass

stökiga. Även flera elever i årskurs 8 och 9 beskriver i intervjuer att de återkommande upplever bristande studiero. Elever från samtliga årskurser beskriver olika störningsmoment i undervisningen som påverkar studieron negativt. Det handlar enligt eleverna bland annat om att elever skriker rakt ut i klassrummet, att elever kastar sudd och pennor, att elever använder datorer och mobiltelefoner till annat än skolarbete och att elever går runt i klassrummet och pratar med varandra om annat än skolarbete. "Några elever börjar prata om annat och till slut pratar fler och fler om annat", säger en elev. En elev uppger att det är ganska många elever som tittar på YouTube istället för att arbeta med skoluppgifter och att det kan störa andra elever som även de börjar titta på en annan elevs dator istället för att arbeta. Flera elever i en årskurs uppger vidare att sena ankomster också påverkar lektionerna mycket. Elever kan bli störda då andra elever kommer in mitt i lärarens genomgång, och kan ha svårt att komma ihåg vad genomgången handlade om. Lärare kan också få börja om genomgångarna många gånger. Elever uppger att det sker nästan varje lektion att elever kommer sent till lektionen. Elever i en annan årskurs beskriver att det blir stökigt när lärare lämnar klassrummet. Enligt några elever sker detta flera gånger under en lektion, antingen för att läraren behöver hämta material, eller för att någon elev från en annan klass knackar på och vill prata med läraren. Av intervjuer med elever i olika årskurser framgår att studieron varierar beroende på arbetssätt och arbetsformer, vilken lärare som undervisar samt tidpunkt på dagen. Exempelvis uppger elever att studieron är mindre bra vid gruppuppgifter i vissa ämnen, när eleverna ges uppgifter som uppfattas som tråkiga, när elever inte förstår arbetsuppgifterna eller när elever upplever att de inte blir tillräckligt motiverade och stöttade av sina lärare.

Skolinspektionens enkäter visar att elever upplevt bristande studiero redan vårterminen 2017. Av utredningen framgår att 40 procent av eleverna i årskurs 9 som besvarade Skolinspektionens enkät vårterminen 2017 uppgav att det stämmer ganska dåligt eller inte alls att de har studiero på lektionerna. Vidare uppgav 47 procent att det stämmer helt och hållet eller ganska bra att andra elever stör ordningen i klassrummet. Dessutom uppgav 24 procent av eleverna att det stämmer ganska dåligt att deras lärare ser till att det är studiero på lektionerna.

Utredningen visar att även lärare upplever att studieron är bristfällig i flera klasser i olika årskurser på skolan. Vid Skolinspektionens två lärarintervjuer uppger flera lärare att studieron på skolan varierar mellan klasser och att det finns flera klasser som sticker ut negativt när det gäller studiero. Vid en av intervjuerna beskriver lärarna att det finns problem med studieron i två till tre av skolans fyra årskurs 7-klasser, i två till tre av skolans fem årskurs 8-klasser samt i en av de sex årskurs 6-klasserna. Lärarna uppger att de inte känner till att det finns problem med bristande studiero i årskurs 9. Vidare uppger flera lärare att studieron varierar beroende på ämne, lärare och tid på dagen. Lektioner senare på dagen samt längre lektioner fungerar enligt lärare sämre när det gäller studiero. Vid båda intervjuerna beskriver lärare att störningsmomenten i de klasser som har problem med studieron bland annat består i att eleverna skriker på varandra, att elever pratar med varandra om annat, att elever går in och ut ur klassrummet under lektionen, att elever använder mobiler och datorer till annat än skolarbete, att elever kastar sudd på varandra och att elever som inte ska vara på lektionen kommer in i klassrummet och stör de elever som har lektioner.

De uppgifter som elever och lärare lämnat bekräftas vid Skolinspektionens lektionsobservationer. Skolinspektionen observerade tio lektioner i samband med besöket på skolan den 23 till 25 januari 2018. Under ungefär en tredjedel av dessa lektioner observerade Skolinspektionen att majoriteten av eleverna inte utförde skolarbete under större delen av lektionen utan istället ägnade sig åt annat än skolarbetet på datorer och mobiler, gick runt till varandra i klassrummet och pratade högt med varandra om annat än skolarbetet och slog linjaler i bänkarna. Detta gällde lektioner i årskurserna 6-8. Vid lektioner i dessa årskurser observerade utredarna även att lärarna hade svårt att fånga elevernas uppmärksamhet och motivera dem att utföra arbetsuppgifterna. Vid flera av de tio lektionerna observerades att flera elever kom sent till lektionerna och att flera elever gick ut och in i klassrummet under lektionen. Vid flera lektioner förekom också mycket ljud utifrån korridorerna som hörs i klassrummet. I korridorerna på ett våningsplan var det hög ljudnivå och många elever som sprang runt.

Utredningen visar att rektorn har kännedom om att det finns problem med studieron i vissa klasser på skolan, dock inte i den omfattning som lärare och elever uppger i intervjuer. Rektorn beskriver i intervju med Skolinspektionen att det finns problem med bristande studiero i årskurs 8 och att det råder bristande studiero i en klass i årskurs 6. Hon uppger däremot att hon inte hört talas om att det finns några problem med studieron i klasser i årskurserna 7 och 9. Enligt rektorn fungerar studieron på skolan överlag bra, "skolenkäten" visar enligt rektorn att eleverna är nöjda med studieron. Rektorn tillägger dock att studieron kan brista för enskilda lärare i enstaka grupper på skolan. Vid intervju med elevhälsopersonal på skolan uppger en av de intervjuade elevhälsorepresentanterna att enkäter visat att studieron fungerar sämre i vissa klasser på skolan.

Av Skolinspektionens utredning framgår att rektorn och personalen på olika sätt arbetat för att förbättra studieron, men att det trots detta kvarstår problem med studieron. Rektorn uppger i intervju att hon vidtagit olika åtgärder för att förbättra studieron på skolan. Exempelvis uppger rektorn att hon flyttat elever till andra klasser. Detta bekräftas i en intervju med elever, som berättar att skolan flyttat elever som stör till andra klasser. Detta har dock, enligt eleverna, inte inneburit att studieron på skolan blivit bättre, utan att problemet med studiero flyttats från en klass till en annan. Vidare uppger rektorn att hon fört samtal med enskilda lärare. Rektorn uppger att lärarna förstår sin roll i arbetet med att skapa studiero, men att alla inte är lika väl rustade i att hantera studieron. Elever i olika årskurser beskriver också hur lärare lyckas olika väl med att "återställa lugnet" i klassrummet när det blir stökigt. Exempelvis uppger flera elever att lärare brukar skrika på eleverna när det blir stökigt på lektionen, vilket enligt flera elever mycket sällan ger effekt. Några elever i en årskurs uppger att de skulle vilja att lärarna var lite lugnare och inte skrek så mycket. "Om lärarna var snällare och inte skrek så mycket, så skulle elever vara snällare och inte skrika så mycket", säger en elev. Även när lärare använder andra metoder, såsom att säga åt eleverna eller låta elever gå ut och gå några varv för att lugna ner sig, blir det enligt flera elever fortsatt stökigt efter ett tag. Detta bekräftas även i Skolinspektionens lektionsobservationer, där lärare vid samtliga lektioner där det var bristande studiero återkommande försökte få eleverna att sluta prata genom att uppmana eleverna att ge varandra arbetsro, men att eleverna

ändå fortsatte att prata. Samtidigt uppger flera elever att det finns lärare som lyckas med att få det lugnt i klassrummet igen. Lärare uppger att de diskuterat studiero mycket i arbetslagen och pratat om gemensamma förhållningssätt. Av intervju med lärare framgår vidare att elevhälsan stöttat lärarna i arbetet med studieron, och vissa grupper har fått extra bemanning. En av elevhälsans representanter uppger att elevhälsans stöd till lärarna gett effekt i en årskurs. På frågor kring hur eleverna tycker att lärarna borde arbeta för att förbättra studieron och om det lärarna gör för att förbättra studieron är tillräckligt uppger en elev att "det lärarna gör idag hjälper inte", och även andra elever uttrycker skepsis eller tveksamhet kring om lärarna gör tillräckligt. En elev uppger att lärarna inte borde låta sig övertalas av eleverna, och en annan elev uppger att det vore bra om lärarna använde någon form av konsekvenssystem.

Skolinspektionen har som framgått i den del av beslutet som gäller särskilt stöd, i samband med tillsynen tagit del av kunskapsresultat som bland annat visar att mer än var tredje elev i årskurs 6 respektive årskurs 9 inte nådde de kunskapskrav som minst ska uppnås i alla ämnen läsåret 2016/17.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Verksamheten vid Kristiansborgsskolan uppfyller inte de krav som ställs i författningarna. Västerås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa de konstaterade bristerna.

Skolinspektionen har vid tillsynen av Kristiansborgsskolan kunnat konstatera allvarliga brister i elevernas skolmiljö. Som framgått upplever elever i flera klasser på skolan dagligen bristande studiero. Den bristande studieron medför att elever har svårt att koncentrera sig under lektioner och att de går miste om undervisningstid. Den riskerar dessutom att ytterligare försvåra för elever som redan - som en följd av brister inom särskilt stöd - befinner sig i en utsatt situation. Om bristerna inom detta område tillåts fortgå riskerar de att även fortsatt få allvarliga konsekvenser för eleverna. Skolinspektionen ser särskilt allvarligt på detta med tanke på de låga kunskapsresultaten vid skolan.

Skolinspektionen bedömer att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Därför, och då det inte av särskilda skäl kan anses obehövt, ska föreläggandet förenas med vite.

Föreläggande

Förutsättningar för lärande och trygghet

Det saknas ett organiserat studie- och yrkesvägledningsarbete i flera årskurser

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i det studie- och yrkesvägledande arbetet för elever i årskurserna 6 och 7 på Kristiansborgsskolan. Skolinspektionens utredning visar att det i princip inte bedrivs något studie- och yrkesvägledande arbete för eleverna i årskurserna 6 och 7. Vidare visar utredningen att elever i årskurserna 7 och 8 upplever att deras behov av studie- och yrkesvägledning inte tillgodoses och att flera elever inte vet hur de kan komma i kontakt med skolans studie- och yrkesvägledare. Skolinspektionen vill framhålla att det är viktigt att skolan ser till att organisera de studie- och yrkesvägledande insatserna så att alla elever i grundskolan ges möjlighet att utveckla kompetens kring framtida studie- och yrkesval och får sina behov av vägledning tillgodosedda. Vidare är det viktigt att studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter stöttar övrig personal i arbetet.

Enligt skollagen ska elever i grundskolan ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Av förarbeten till skollagen framgår att både lärare, skolledare och särskilt utbildade studie- och yrkesvägledningsfunktionärer har ett gemensamt ansvar för, men delvis olika roller i, när det gäller information och vägledning till eleverna om framtida studier och arbetsliv. En förutsättning för att eleverna ska kunna utnyttja den stora frihet och de möjligheter till egna val som erbjuds är att de får en adekvat information, såväl utifrån sina intressen och förutsättningar som i förhållande till arbetsmarknadens behov. Vidare framgår att kompetens för studie- och yrkesvägledning främst finns hos personer som är anställda för denna verksamhet. Även rektorer och lärare har dock ett visst ansvar att förmedla sådan kunskap. (Prop. 2009/10:165 sid. 278 f. och 659)

Rektorn har enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning. Enligt läroplanen ska studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesvägledande insatser (Lgr 11, 2.6 Skolan och omvärlden och 2.8 Rektorns ansvar).

Av Skolverkets allmänna råd för arbete med studie- och yrkesvägledning framgår att rektorn bör se till att studie- och yrkesvägledning sker kontinuerligt och integrerat i utbildningen under studietiden, så att eleven ges förutsättningar att göra väl underbyggda studie- och yrkesval (SKOLFS 2013:180, s. 15). Elever som står inför en valsituation behöver ofta stöd i att bearbeta olika valalternativ. De behöver få möjlighet att ställa de olika alternativen i relation till sina egna preferenser, förutsättningar och eventuella egna personliga mål. Det är viktigt att den processen påbörjas och synliggörs i så god tid som möjligt. (SKOLFS 2013:180, s.13) Det framgår också att skolans studie-

och yrkesvägledare bör se till att varje elev i grundskolan får information om de kurser och utbildningar som finns inom gymnasieskolan respektive gymnasiesärskolan och vilka val som kan ha betydelse för vidare studier (SKOLFS 2013:180, s. 31). Som exempel på sådan information nämns att eleverna och deras vårdnadshavare bör få information om vilka konsekvenser språkvalet i grundskolan kan ha för olika utbildningsval i framtiden. (SKOLFS 2013:180, s. 31 ff.)

Skolinspektionens utredning visar att det i princip inte bedrivs något studie- och yrkesvägledande arbete för eleverna i årskurserna 6 och 7. Studie- och yrkesvägledaren beskriver i intervju med Skolinspektionen att hon tagit fram ett årshjul med aktiviteter för det studie- och yrkesvägledande arbetet. Detta innefattar att studie- och yrkesvägledaren arbetar med insatser kring gymnasievalet i årskurs 9 under höstterminen och med insatser inför praktisk arbetslivsorientering (PRAO) i årskurs 8 under vårterminen. Studie- och yrkesvägledaren uppger att de studie- och yrkesvägledande insatserna i årskurserna 6-7 varierat från år till år, men att hon har väglett elever i helklass i dessa årskurser. Skolinspektionens intervjuer med elever i årskurserna 6 och 7 visar dock att det finns elever som inte känner till att skolan har en studie- och yrkesvägledare, och att flera elever inte vet hur de skulle kunna komma i kontakt med denne. Endast två av tolv intervjuade elever från tio olika klasser i årskurserna 6 och 7 uppger att studie- och yrkesvägledaren besökt deras klass. Lärare beskriver också det systematiserade studie- och yrkesvägledande arbetet i årskurserna 6 och 7 som "vilande", och flera elever i årskurserna 8 och 9 uppger att elever inte får ta del av studie- och yrkesvägledande insatser förrän tidigast under vårterminen i årskurs 8. Rektorn bekräftar att studie- och yrkesvägledaren tagit fram en plan för det studie- och yrkesvägledande arbetet, men säger samtidigt att denna inte är helt implementerad och att studie- och yrkesvägledaren har fokus på elever i årskurserna 8 och 9. Enligt rektorn saknas ett organiserat arbete med studie- och yrkesvägledning i årskurserna 6 och 7. Två lärare uppger att de själva pratar med eleverna i årskurs 6 och 7 om yrkesval och utbildning kopplat till undervisningen, men ingen av de intervjuade eleverna i årskurserna 6 och 7 känner igen att de pratat om yrken eller studier med sina lärare. Flera elever i årskurs 8 känner inte heller igen att de pratat om studier och yrken i undervisningen. I årskurs 9 känner alla intervjuade elever till, och har träffat, skolans studie- och yrkesvägledare, och uppger att de är nöjda med den information och hjälp de fått inför gymnasievalet.

Elever i årskurserna 7 och 8 uttrycker att de har behov av mer vägledning kring studier och yrken. I intervju med Skolinspektionen uttrycker elever i årskurs 8 att bristande motivation till studierna är ett problem på skolan som bland annat påverkar studieron på lektionerna negativt. Flera elever i årskurs 8 uppger att de skulle behöva mer motivation och mer vägledning kring studier och yrken. Exempelvis beskriver eleverna att de skulle behöva få kunskap om vilka yrken som finns, och vilka studier och yrken som skulle kunna passa eleverna. Även elever i årskurs 7 uppger att de har behov av mer vägledning kring studier och yrken, exempelvis kring vilka betyg som behövs för att komma in på olika gymnasieskolor.

Skolbiblioteket används inte aktivt i undervisningen

Skolinspektionen bedömer att biblioteket på skolan inte används i undervisningen för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. Utredningen visar att skolans bibliotek används mycket sällan i undervisningen och att eleverna inte heller besöker något annat bibliotek. Skolinspektionen vill framhålla att biblioteket utgör en viktig pedagogisk resurs för undervisningen, inte minst för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Enligt skollagen ska eleverna i grundskolan ha tillgång till skolbibliotek. Av läroplanen för grundskolan framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, till exempel bibliotek. Av förarbetena till skollagen framgår att med skolbiblioteket brukar vanligtvis avses en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Vidare framgår att skolbiblioteket spelar en viktig roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose elevernas behov av material för utbildningen. Det framgår även att tillgången till skolbibliotek måste kunna anordnas på olika sätt beroende på de lokala förhållandena vid varje skola. (Prop. 2009/10:165, s. 284)

Skolinspektionens utredning visar att skolbiblioteket aldrig eller mycket sällan används i undervisningen. Elever i samtliga årskurser på skolan uppger i intervjuer att skolbiblioteket aldrig eller mycket sällan används i undervisningen, och att de inte heller besökt något annat bibliotek i samband med undervisningen under läsåret 2017/18. Enligt elever i årskurserna 7-9 har de besökt skolbiblioteket sammanlagt mellan en och tre gånger under den tid de gått på skolan, och då endast i ämnet svenska. I årskurs 6 uppger flera intervjuade elever att de aldrig besökt skolbiblioteket, och en elev uppger att hen inte ens visste att skolan hade ett bibliotek. Vid en av Skolinspektionens intervjuer med lärare uppger fyra av de sex lärarna som deltar i intervjun att de inte använder skolbiblioteket i undervisningen. Endast de två intervjuade lärare som undervisar i svenska uppger att de använt skolbiblioteket, och då bara med elever i årskurs 6. Lärarna bekräftar också elevernas uppgifter om att inget annat bibliotek använts i undervisningen det senaste året. En lärare säger att det vore bra och viktigt för eleverna att få lära sig hitta och botanisera i ett bibliotek, eftersom många elever saknar den vanan. Lärare uppger också att det vore bra för elevernas läslust att få prata med en bibliotekarie om böcker och hitta sin ingång i läsandet. Vidare uppger rektorn i intervju att skolbiblioteket sällan används i undervisningen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart.

Verksamheten vid Kristiansborgsskolan uppfyller inte de krav som ställs i författningarna. Västerås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa de konstaterade bristerna.

Områden där Skolinspektionen inte har funnit brister

Undervisning och lärande

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Västerås kommun uppfyller författningarnas krav inom undervisning och lärande.

Bedömning och betygssättning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Västerås kommun uppfyller författningarnas krav inom bedömning och betygssättning.

Styrning och utveckling av verksamheten

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Västerås kommun uppfyller författningarnas krav inom styrning och utveckling av verksamheten.

På Skolinspektionens vägnar

X Tommy Lagergren

Beslutsfattare
Signerat av: Tommy Lagergren

X Sara Afifi

Föredragande
Signerat av: Sara Afifi

Hur man överklagar, se bilaga 2

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Kristiansborgsskolan

Bilaga 2: Överklagandehänvisning

Fakta om Kristiansborgsskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Västerås kommun under hösten 2017 och våren 2018. Kristiansborgsskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 23 januari 2018 och den 25 januari 2018.

Kristiansborgsskolan är en kommunal grundskola belägen i Västerås kommun. Skolan har vid tillsynstillfället 484 elever. Verksamheten omfattar grundskola årskurserna 6-9.

Måluppfyllelse

Kunskapsresultat

Årskurs 6

Enligt Skolverkets nationella statistik för läsåret 2016/17 var den genomsnittliga betygspoängen lägre än genomsnittet i riket i samtliga ämnen utom i modersmål, där den genomsnittliga betygspoängen var densamma som genomsnittet i riket. Störst var skillnaderna i de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena där den genomsnittliga betygspoängen var 4,2 respektive 3,8 poäng lägre än snittet i riket. I dessa ämnen liksom i ämnet teknik understeg också den genomsnittliga betygspoängen 10 vilket innebär att eleverna i genomsnitt hade ett betyg som var lägre än E.

Andelen elever som nådde de kunskapskrav som minst ska uppnås i alla ämnen var 61,7 procent. Motsvarande värde för riket var 77,7 procent.

Årskurs 9

Enligt Skolverkets nationella statistik för läsåret 2016/17 var det genomsnittliga meritvärdet 206,1. Motsvarande värde för riket var 223,5. Den genomsnittliga betygspoängen för slutbetygen var lägre än genomsnittet i riket i samtliga ämnen utom i engelska, musik och svenska, där den genomsnittliga betygspoängen var högre än genomsnittet i riket. Störst var skillnaderna i religionskunskap och historia, där den genomsnittliga betygspoängen var 3,1 respektive 3,0 poäng lägre än snittet i riket. Andelen elever som nådde de kunskapskrav som minst ska uppnås i alla ämnen var 68,4 procent. Motsvarande resultat för riket var 74,1 procent.

Trygghet och studiero

I Skolinspektionens enkät som genomfördes våren 2017 svarade 40 procent av eleverna i årskurs 9 att det stämmer ganska dåligt eller inte alls att de har studiero på lektionerna. Av samma enkät framgår att 47 procent av eleverna svarade att det stämmer ganska bra eller helt och hållet att andra elever stör ordningen i klassrummet på lektionerna. Vidare angav 24 procent av de besvarande eleverna att det stämmer ganska dåligt att lärarna ser till att det är studiero på lektionerna.

Av enkäten framgår vidare att 89 procent av eleverna i årskurs 9 uppgav att det stämmer ganska bra eller bra att de känner sig trygga i skolan.

Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska lämnas till Skolinspektionen på Sveavägen 159 i Stockholm eller skickas till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.